

XIII Θέσεις του Μαρξισμού- Φεμινισμού

I Ο μαρξισμός και ο φεμινισμός είναι δύο όψεις του ίδιου νομίσματος πρέπει όμως να προστεθεί ότι και το ίδιο αυτό νόμισμα χρειάζεται μετασχηματισμό. Ο μαρξιστικός φεμινισμός διατηρεί σταθερά την προσήλωσή του στην κληρονομιά του Μαρξ και, συνεπώς, στη σημασία της ανάλυσης της εργασίας με τη μορφή της μισθωτής εργασίας και ως κινητήρια δύναμη του εργατικού κινήματος.

Ωστόσο, στην προσπάθεια να μεταφερθούν και οι υπόλοιπες δραστηριότητες των γυναικών στο κέντρο της ανάλυσης, ο Μαρξιστικός Φεμινισμός μετατοπίζει το ζήτημα των οικιακών και μη οικιακών δραστηριοτήτων από τις παραλυτικές προσπάθειες να θεωρηθούν είτε πλήρως ως ένα και το αυτό είτε, αντίστροφα, ως πλήρως διαχωρισμένες (συζήτηση περί διπλής οικονομίας, συζήτηση περί οικιακής εργασίας), προς τη θεμελιώδη πρόκληση της κατάληψης και του μετασχηματισμού της έννοιας των σχέσεων παραγωγής για τα φεμινιστικά ερωτήματα.

II Κατ' αυτόν τον τρόπο, προϋποτίθενται δύο μορφές παραγωγής: η παραγωγή της ζωής και η παραγωγή των μέσων της ζωής. Οι δύο αυτές είναι σε σχέση μεταξύ τους, ώστε να είναι δυνατό να ξεταστούν επιμέρους πρακτικές και ο τρόπος με τον οποίο αλληλεπιδρούν. Αυτό ανοίγει ένα τεράστιο πεδίο έρευνας, στο οποίο μπορούν να διερευνηθούν συγκεκριμένες μορφές κυριαρχίας και να αναζητηθούν δυνατότητες μετασχηματισμού με διαφορετικούς, ιστορικά και πολιτισμικά, συγκεκριμένους τρόπους.

III Είναι σαφές ότι οι σχέσεις φύλου είναι σχέσεις παραγωγής και όχι μια απλή προσθήκη σε αυτές. Όλες οι πρακτικές, οι νόρμες, οι αξίες, οι εξουσίες, οι θεσμοί, η γλώσσα, ο πολιτισμός κ.λπ. είναι κωδικοποιημένες μέσα στις σχέσεις φύλου. Αυτή η υπόθεση καθιστά τη μαρξιστική-φεμινιστική έρευνα τόσο γόνιμη όσο και αναγκαία. Η συγχρονικότητα και η διασύνδεση μέσα στις παγκόσμιες σχέσεις, καθώς και η ταυτόχρονη ετερογένεια των ιστορικά συγκεκριμένων μορφών καταπίεσης των γυναικών, απαιτούν οι διεθνείς ακτιβίστριες να συγκεντρώνουν τις γνώσεις και τις εμπειρίες τους.

IV Ο μαρξισμός δεν είναι χρήσιμος για την καπιταλιστική κοινωνία και τα ακαδημαϊκά της πεδία που νομιμοποιούν την κυριαρχία. Εφόσον ο μαρξιστικός φεμινισμός υποθέτει ότι οι άνθρωποι δημιουργούν οι ίδιοι τη δική τους ιστορία – ή, όπου εμποδίζονται να το κάνουν, ότι πρέπει να ενδυναμωθούν οι ίδιοι – δεν είναι συμβατός με εξουσιαστικές δομές που λειτουργούν από πάνω προς τα κάτω.

Αυτό καθιστά δυνατές ερευνητικές πρακτικές όπως η «εργασία μνήμης», καθώς και την ιστορικοκριτική επεξεργασία του εαυτού μέσα στο συλλογικό, και συνεπώς και την αυτοκριτική ως δύναμη παραγωγής.

V Το γεγονός ότι όλα τα μέλη της κοινωνίας πρέπει να συμμετέχουν σε σχέσεις κυριαρχίας για να μπορούν να δράσουν καθιστά αναγκαία τη συγκεκριμένη μελέτη εκείνων των κόμβων κυριαρχίας που παραλύουν ή δεσμεύουν την επιθυμία για αλλαγή στην καπιταλιστική πατριαρχία. Οι φεμινίστριες έχουν εδώ το πλεονέκτημα ότι διαθέτουν λιγότερα από τα προνόμια που συνοδεύουν τη συμμετοχή στην εξουσία συνεπώς έχουν λιγότερα να χάσουν και περισσότερη εμπειρία στο να βλέπουν τον κόσμο «από τα κάτω».

VI Όλα τα μέλη της καπιταλιστικής κοινωνίας υφίστανται τις ζημιές που προκαλούνται μέσα σε αυτές τις σχέσεις κυριαρχίας και υποταγής υπό αυτή την έννοια κανείς δεν ζει πλησίον μιας απελευθερωμένης κοινωνίας. Στο παρόν μας υπάρχουν ιστορικά αποτιθέμενες μορφές κυριαρχίας και βίας που δεν μπορούν να αναχθούν σε μία ενιαία γραμμική πορεία εξέλιξης ή σε μία κεντρική αντίφαση. Οι ακραίες μορφές βίας (εναντίον των γυναικών), η βιαιότητα, η ετοιμότητα για πόλεμο κ.λπ. πρέπει να κατανοηθούν ως ιστορικά ετερογενείς φρικαλεότητες που προέρχονται από παλαιές σχέσεις. Για τις μαρξίστριες φεμινίστριες, αυτές οι βίαιες σχέσεις πρέπει να αποτελούν θεμελιώδες θεωρητικό και πρακτικό μέρος του αγώνα για απελευθέρωση και του αγώνα για την κατάκτηση της ιδιότητας του υποκειμένου απέναντι στην ανδρική-ανθρώπινη υπανάπτυξη.

Ωστόσο, η βία δεν είναι μόνο έκφραση παραδοσιακών και ξεπερασμένων σχέσεων, αλλά και σχέσεων που παράγονται στο παρόν. Γι' αυτό απαιτείται μια ειδική κατανόηση της κριτικής και της ανάλυσης που αποφεύγει ουσιοκρατίες. Οι πιο βάρβαρες μορφές βίας έχουν επιστρέψει ως φρικαλεότητες από σχέσεις που θεωρούσαμε ξεπερασμένες, ενώ ταυτόχρονα αποτελούν προϊόντα των σημερινών σχέσεων.

VII Ο μαρξιστικός φεμινισμός τοποθετείται ως προς την πρωτοκαθεδρία του εργατικού κινήματος ως ιστορικού υποκειμένου και φορέα μετασχηματισμού. Η εισαγωγή του φεμινισμού στον μαρξισμό – και συνεπώς η αλλαγή τόσο του ενός όσο και του άλλου – καθιστά απαραίτητη μια κριτική θεώρηση του παραδοσιακού μαρξισμού, ο οποίος αναφέρεται αποκλειστικά στο εργατικό κίνημα. Ο μαρξισμός είναι η κριτική της πολιτικής οικονομίας του Μαρξ + το εργατικό κίνημα – και αυτό αποτελεί την ασύγκριτη δύναμή του. Ταυτόχρονα καθιστά ορατούς και τους περιορισμούς του. Η μοίρα της εργατικής τάξης δείχνει επίσης την αδυναμία της να αναγνωρίσει και να αναπτύξει περαιτέρω ζητήματα που υπερβαίνουν τον ιστορικό ορίζοντα των ταξικών αγώνων. Αυτός ο παραδοσιακός μαρξισμός δεν είναι δεκτικός ούτε στα νέα φεμινιστικά ερωτήματα ούτε σε εκείνα της οικολογίας: γι' αυτό πρέπει να συνεχίσουμε να εργαζόμαστε πάνω σε αυτόν. Ο πλούτος των διαφορετικών κινημάτων, καθώς και ο ακόμη ανεκμετάλλευτος πλούτος της πολιτισμικής κληρονομιάς του Μαρξ, απαιτούν συνεχή επεξεργασία στο παρόν. Αυτό αποτελεί πρόκληση για όλες τις μαρξίστριες φεμινίστριες και υπάρχει σχεδόν καθολική συμφωνία σε αυτό.

VIII Η συζήτηση για φυλή, τάξη και φύλο (διαθεματικότητα) πρέπει να προχωρήσει περαιτέρω. Η σύνδεση μεταξύ τάξης και φύλου σε όλες τις κοινωνίες που έχουν καταληφθεί από τον καπιταλισμό πρέπει να διερευνηθεί λεπτομερώς: ό,τι εμφανίζεται ως «φυλετικό ζήτημα» πρέπει να απαντηθεί συγκεκριμένα για κάθε κοινωνία και πολιτισμό ξεχωριστά και να συσχετιστεί με τις δύο άλλες μορφές καταπίεσης. Απαιτείται μη γραμμική σκέψη.

IX Στις αναταράξεις μετά την κρίση του φορντισμού, που εκδηλώνονται στη διαδοχή κρίσεων της ταχέως παγκοσμιοποιημένης οικονομίας και οδηγούν τους ανθρώπους σε όλο και πιο επισφαλείς συνθήκες, οι γυναίκες συγκαταλέγονται μεταξύ εκείνων που υφίστανται τις μεγαλύτερες απώλειες, όπως και άλλες περιθωριοποιημένες πρακτικές και ομάδες.

X Η αποσάθρωση του δυτικού κράτους πρόνοιας σε μια παγκοσμιοποιημένη οικονομία αφήνει τη φροντίδα της ζωής στις γυναίκες, είτε ως απλήρωτη οικιακή εργασία είτε ως χαμηλά αμειβόμενη μισθωτή εργασία – κάτι που γίνεται εμφανές στην παγκόσμια «αλυσίδα φροντίδας». Αυτό μπορεί να νοηθεί ως «κρίση φροντίδας», αναγκαία συνέπεια μιας καπιταλιστικής κοινωνίας που, μετατοπίζοντας το οικονομικό της κέντρο στις υπηρεσίες, εισέρχεται σε πίεση κερδοφορίας, ενώ ταυτόχρονα καταφεύγει σε ολοένα και πιο βάρβαρες μορφές διαχείρισης των κρίσεων μέσω άνισων επιπέδων δημιουργίας αξίας.

XI Κοινό στοιχείο για όλες και όλους μας είναι να μεταφέρουμε τη ζωή στο κέντρο των αγώνων μας και, συνεπώς, τους αγώνες για συλλογικά αυτοκαθοριζόμενο χρόνο. Μπορούμε επίσης να ακολουθήσουμε την πρόταση να αναλύσουμε τις κρίσεις γύρω από τη ζωή ως συνέπεια άνισων λογικών χρόνου μέσα σε ιεραρχικά οργανωμένους τομείς. Ως πολιτική πρόταση, η Frigg Haug προτείνει την προοπτική «τέσσερα-σε-ένα», δηλαδή να καθοδηγείται η πολιτική από τη διάθεση του χρόνου, όχι προσαρμόζοντας τους τομείς μεταξύ τους αλλά απελευθερώνοντάς τους από την ιεραρχία μέσω της γενίκευσης. Μόνο όταν όλοι είναι ενεργοί σε όλους τους τομείς θα είναι δυνατή μια απελευθερωμένη κοινωνία.

XII Οι αγώνες μας στρέφονται ενάντια στην κυριαρχία και είναι ριζικά δημοκρατικοί – κάτι που απαιτεί επίσης πολιτική από τα κάτω. Η αντίστασή μας είναι πολιτισμικά και χρονικά τοποθετημένη με διαφορετικούς τρόπους. Ωστόσο, είμαστε ενωμένες και ενωμένοι με τον Μαρξ «για να ανατρέψουμε όλες τις σχέσεις μέσα στις οποίες ο άνθρωπος είναι ένα ταπεινωμένο, υποδουλωμένο, εγκαταλειμμένο, περιφρονημένο ον». Η οργάνωση ενός Μαρξιστικού-Φεμινιστικού Συνεδρίου, και ο αναστοχασμός πάνω στους τρόπους συνεργασίας και σύγκρουσης μέσα σε αυτό, αποτελούν μέσα για τη μετάφραση της αντίστασής μας στην ανάπτυξη ενός συνεχούς μαρξιστικού-φεμινιστικού κινήματος.

XIII Οι μαρξίστριες φεμινίστριες δεν παραμένουν πλέον στη θέση που τους απέδιδε το εργατικό κίνημα, μέσω του καταμερισμού της εργασίας, ως γυναίκες που ενσαρκώνουν την ειρήνη και είναι υπεύθυνες για τη διατήρησή της, ενώ οι άνδρες συνεχίζουν να διεξάγουν πολέμους. Αρνούμαστε να περιοριστούμε σε αυτή την πολιτική, αλλά θέλουμε να αναλάβουμε ευθύνη για το σύνολο. Στη σημερινή παγκόσμια κατάσταση, που χαρακτηρίζεται από κρίσεις και πολέμους, θεωρούμε τη φεμινιστική δύναμη απαραίτητη. Φέρουμε ευθύνη και διαθέτουμε ισχυρές δυνατότητες.